

گه پانه وه بۆ لای زانایان پاریزه ره له تیاچوون و گومرا بوون

(الرجوع إلى العلماء عصمة من الهلاك والضلال)

سهرونوسهر

فهرموودهیه کی زۆرمان پیگهشتوو له پیغه مبهری خواوه (ﷺ) ، هه موویان ئه وه دوویات ده که نه وه که : گه پانه وه بۆ لای زانایان پاریزه ره له تیاچوون و گومرا بوون ، چوونکه زانایان میراتگری راسته قینه ی پیغه مبهرانی خوان (علیهم الصلاة والسلام) ، ههروه که فهرموویه تی :

" ... وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ ، وَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يورثوا دیناراً ولا درهماً ، وَإِنَّمَا وِرثوا العلمَ ، فمن أخذهُ أخذ بحظ وافر " (1).

وه دواین پیغه مبهری خوا که (محمد) ه (ﷺ) پینیشاندهری موسلمانان و هیدایهت دهریان بووه بۆ سههر (پینگای راست) وه ک خوی پهرهردگار فهرموویه تی : ﴿ وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ [الشورى : 52] .

وه ئاشکراشه پیغه مبهری خوا (ﷺ) ته نه زانستی شهری به میرات بۆ ئومه ته که ی به جی هیشتوو که بریتییه له وه دوو سههرچاوه گرنگه ی که سه باره تیان فهرموویه تی :

" يا أيها الناس إني قد تركتُ فيكم ما إن اعتصمتم به فلن تضلوا أبداً : كتاب الله وستتبي " (2).

واته : ئه ی خه لکینه من دوو شتم له دوی خۆم بۆتان به جی هیشتوو ، هه رگیز گومرا نابن ئه گه ره دهستیان پیوه بگرن : قورئانه که ی خوی پهرهردگار و سونه ته کانی خۆمه .

زانایانیش ئه وه زانسته یان به میرات بۆ ماوه ته وه ، بۆیه پاریزه ره له تیاچوون و گومرا بوونی موسلمانان ئه گه ره موسلمانان بگه پینه وه بۆ لایان له هه موو پروودا وه توایه کدا .

عن إبراهيم بن عبد الرحمن العذري (رضي الله عنه) قال : قال رسول الله (ﷺ) : "يحملُ هذا العلمَ من خلفِ عُذولِهِ : ينفونَ عنه تحريفَ الغالين ، وانتحالَ المبطلين ، وتأويلَ الجاهلين" (3) .

واته : ئه م زانسته (که بریتییه له قورئان و سونهت) له هه موو سههرده میکی دوی من ئه وانه هه ئی ده گرن که دادپهروه ره و ئه مانه ی لی دوور ده خه نه وه : گۆران کاری زیاده په وه کان ، و ئه و شتانه ی که پوچه ل کاره کان دهیده نه پال دین ، و به هه له مانا کردنی نه زان و نه فامه کان .

وه شاراوه نییه که ئه م سێ تاومه : (زیاده په وه کان + پوچه ل کاران + نه زان و نه فامه کان) مایه ی گومرایی و تیاچوونی خه لکانی له سههر لی شیاوو و فهوتاو و گومرا بوون ، چونکه ئه وانه خه لک له سههر (پینگای راست) ی زانستی شهری و زانایان له خسته ده بهن !!!

بۆیه ده بینین خوی زانا و دانا و کار له جی فهرمان ده کات به گه پانه وه بۆ لای زانایان له کاتی نه زانیدا :

﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ [سورة النحل : 43 وسورة الأنبياء : 7] .

(1) جزء من حديث صحيح في (سنن أبي داود : 3 / 317 ، برقم : 3641) .

(2) أخرجه الحاكم : (1 / 93) والبيهقي : (10 / 114) ، وحسنه الشيخ علي الحلبي في "الأربعون حديثاً في الدعوة والدعاة" رقم : (7) ص : (20) ، وانظر : "صحيح الترغيب والترهيب" رقم : (40) و"صحيح الجامع الصغير" رقم : (2937) للإمام الألباني رحمه الله .

(3) رواه البيهقي ، وصححه الألباني في "مشكاة المصابيح" رقم : (284) .

واته : پرسیار له زانایانی شهرع زان بکن ئەگەر ئیوه نه زان بوون !

وه ئەم بنجینه و بنه ما زۆر گرنگه (واته : گه پانه وه بو لای زانایان) ده بیته زیاتر په پیره و بکریت له کاتی کدا ئەگەر کار و هه لویست و شتی نه زانراو په یوه ست بوو به ئاسایش و ترسی گشتی موسلمانانه وه ، وه ک خوی گه وره له قورئاندا فرموویته : ﴿وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَدَّعَوْا بِهٖ وَكَوۡرُوهٗ اِلَی الرَّسُوْلِ وَاِلَیۡ اُوْلَیۡیِ الْاَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلَّهٗ الَّذِیۡنَ یَسْتَبِطُوۡنَهُ مِنْهُمْ وَاِلَیۡ فِضْلِ اللّٰهِ عَلَیْكُمْ وَرَحْمَتِهٖ لَا تَبْغُۡنَ الشَّیْطٰنَ اِلَّا قَلِیْلًا﴾ [سورة النساء : 83] .

واته : مونا فیکه دوو پرووه کان ئەگەر شتیکی په یوه ست به ئاسایش و ترسی گشتی موسلمانایان پرووه پروویان ببوایه ته وه ئەوا بلاویان ده کرده وه ! وه ئەگەر بیان گیرایه ته وه بو لای پیغه مبه (ﷺ) و کار به ده ست و زانایان ئەوا زانایان حوکمی ئەو کار و هه لویسته ی که پیویسته ئە نجام بدریت ده رده هیتا و پروویان ده کرده وه بو خه لک ، وه ئەگەر چاکه و په حم و به زهیی خوا نه بوایه به سه رتانه وه ئەوا شوینی شهیتان ده که وتن مه گەر که میک نه بیته .

که واته (گه پانه وه بو لای زانایان) پاریزه ره له شوین که وتن شهیتان که مایه ی هه موو تیاچوون و گومرا بوونیکه . جا بو ئەوه ی ئەم راستی یه مان (گه پانه وه بو لای زانایان پاریزه ره له تیاچوون و گومرا بوون) زیاتر بو پوون بیته وه و له ناو دلماندا په گ بکویتت چهند نمونه یه که ده خهینه پیش چاوی خوینه رانی (په پگاس راست) :

1 - پیغه مبه ری خوا ﷺ به سه رهاتی پیاویکمان بو ده گیریته وه که (99) نه وه ت و نو که سی کوشتبوو ، به لام فه توای زانایه که بووه هوی پاراستنی له تیاچوون و دۆزینه وه ی ریگه یه که بو به ده ست هیتانی سووز و لیخوشبوونی خوی په روه ردگار ، پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فه رموویت :

" إن عبدا قتل تسعة وتسعين نفسا ، ثم عرضت له التوبة ، فسأل عن أهل الأرض ؟ فدل على رجل (وفي رواية راهب) فأتاه ، فقال : إني قتل تسعة وتسعين نفسا ، فهل لي من توبة ؟ قال : بعد قتل تسعة وتسعين نفسا !؟ قال : فاتتني سيفه فقتله به ، فأكمل به مائة ، ثم عرضت له التوبة ، فسأل عن أهل الأرض ؟ فدل على رجل [عالم] فأتاه فقال : إني قتل مائة نفس فهل لي من توبة ؟ فقال : ومن يحول بينك وبين التوبة !؟ اخرج من القرية الخبيثة التي أنت فيها إلى القرية الصالحة قرية كذا وكذا ، [فإن بما أناسا يعبدون الله] ، فاعبد ربك [معهم] فيها ، [ولا ترجع إلى أرضك فإنها أرض سوء] ، قال : فخرج إلى القرية الصالحة ، فعرض له أجله في [بعض] الطريق ، [فناء بصدرة نحوها] ، قال : فاختصمت فيه ملائكة الرحمة وملائكة العذاب ، قال : فقال إبليس : أنا أولى به ، إنه لم يعصني ساعة قط ! قال : فقالت ملائكة الرحمة : إنه خرج تائبا [مقبلا بقلبه إلى الله ، وقالت ملائكة العذاب : إنه لم يعمل خيرا قط] - فبعث الله عز وجل ملكا [في صورة آدمي] فاختصموا إليه - قال : فقال : انظروا أي القريتين كان أقرب إليه فألحقوه بأهلها ، [فأوحى الله إلى هذه أن تقربي ، وأوحى إلى هذه أن تباعدني] ، [ففاسوه فوجدوه أدنى إلى الأرض التي أراد [بشر] ، فقبضته ملائكة الرحمة] [فغفر له] ... " (4).

واته : به ندهیه که له به نده کانی خوی په روه ردگار نه وه د و نو که سی کوشتبوو ، پاشان که ویستی تۆبه بکات پرسیار ی کرد سه باره ت به زانترین که سی سه ر زهوی ، ده ستنیشانی پیاویکی بو کرا (له پیاویه تیکی تر دا هاتوو : ده ستنیشانی پیاویکی خوا په رستی بو کرا) ئەویش پۆشته لای و پیی ووت : من نه ود و نو که سم کوشتووہ ئایا بۆم هه یه تۆبه بکه م ؟ ووتی : دوا ی کوشتنی نه ود و نو که س ؟! ووتی : شیره که ی هه لکیشاو ئەویشی کوشت و سه ده که ی پی ته واو کرد ، پاشان جار یکی تر ویستی تۆبه بکات پرسیار ی کرد سه باره ت به زانترین که سی سه ر زهوی ، ده ستنیشانی پیاویکی بو کرا (زانا) بوو ئەویش پۆشته لای و پیی ووت : من سه د (100) که سم کوشتووہ ئایا بۆم هه یه تۆبه بکه م ؟

ووتی : کئی ریگه له تۆبهی تۆ دهگریت؟! بهلام ئه بئ له و دئییه خراپه دهرجیت که تیایدایت ، بۆ ئه و دئی چاکه (چونکه خه لکانیکی تیدایه خوای پهروهردگار دهپهسته) تۆش پهروهردگاری خۆت پهسته (له گه لیاندا) لهویدا (نه شگه ریتهوه بۆ خاکه کهی خۆت چونکه شوینیکی خراپه) ، دهلیت : دهچوو بۆ لادی چاکه که ، بهلام له ریگه دا ئه جهل ریگه ی پیگرت که ویستی بمریت پووی تئ کرد و خوی به ره و لای فریدا ، لهویدا فریشتهی پهحمهت و فریشتهی عهزاب هه ریه که یان دهویست بۆ پۆحه کهی ده ریپنیت ، (ابلیس ووتی : من ئه ولاترم به بردنی ، چونکه کاترمیژیک له ژیانی سه ریچی نه کردوم ، فریشتهی پهحمهتیش دهلیت : ئه م پیاوه له شوینی خوی ده رچوو وه کو تۆبه کاریک (به هه موو دلئیکی پووی کردوه له خوای پهروهردگار ، فریشتهی عه زابیش ده یانوت : ئه مه له ژیانیدا هه یچ چاکه یه کی نه کردوه) ، خوای پهروهردگاریش فریشته یه کی (له سه ر شیوه ی مروثیک) بۆ په وانه کردن ، ئه وانیش پۆشتنه لای بۆ ئه وه ی دادوه ریان بۆ بکات ، ئه ویش ووتی : سه یرکه ن له هه ر لادی یه کیان نزیکتربوو لایه وه ئه وا به ئه هلی ئه وه یانی بزائن (خوای پهروهردگار یش فه رمانی به مه یان کرد که نزیک به ره وه ، و فه رمانی به ویتریان کرد که دوور به ره وه) (پاشان که پیویان بینیان نزیکتره له و لادییه ی که ویستی بۆی بپوات (به بستیک) بۆیه فریشته کانی په حمهت بردیان ، و(خوای پهروهردگاریش لی خۆشبوو).

* ئه وه ی پیویست بیّت له سو ده کانی ئه م فه رموده یه که لیژده دا ئاماژه ی بۆ بکه ین بریتی یه له دوو خال :

یه که م : فه توای کابرای (خوایه رستی نه زان / العابد الجاهل) : بووه هۆی تیاچوونی خوی و گومرا کردنی کابرای بکوژی پرسیار کار ! ئه مه ش له بهر ئه وه بوو (پرسیارکار) گه پایه وه بۆ لای نه زان ، وه (نه زان) یش فه توای بۆ دا به بی عیلم و زانستی شه رعی !!!

دووهم : فه توای زانای سه رده می خوی (أعلم أهل الأرض في زمانه) : بووه هۆی پزگار کردنی خوی له تیاچوون و هیدایهت دانی کابرای پرسیارکاریش له تاوان و گومرایه تی ! ئه مه ش له بهر ئه وه بوو (پرسیارکار) گه پایه وه بۆ لای زانا ، وه زاناکه ش فه توای بۆ دا به عیلم و زانستی شه رعی یه وه .

ئا به و شیوه یه به هۆی گه رانه وه بۆ لای زانایه ک ئه و پیاوه تاوانباره پزگاری بوو ، خوای پهروهردگاریش لی خۆشبوو .

وه ئه گه ر فه توا له لایه ن زاناوه نه دریت چ ئه نجامیکی خراپی ده بیّت ، و چۆن پرسیارکردن ریگه چاره یه بۆ پاراستنی موسلمانان له تیاچوون و گومرا بوون !!!

2 - (جابر رضی الله عنه) بۆمان ده گێرته وه و ده فه رموویت : ده رچوو بووین له سه فه ری کدا ، پیاویک له ئیمه به ردیک بهر سه ری که وت و سه ری بریندارکرد ، پاشان تووشی له شگرانی بوو ، و پرسیار ی له هاوه لانی کرد و فه رمووی : ئایه ریگه م ده دن (ته یه موم) بکه م ، ووتیان : نابیت (ته یه موم) بکه یت ، چونکه تۆ ئاوت ده ست ده که ویت و توانای به کار هینانیت هه یه ، ئه ویش خوی شوش و بووه هۆی مردنی ، پاشان که گه پایه وه بۆ لای پیغه مبه ری خوا صلی الله علیه و آله ئه وه ی پی راگه یه نرا : ئه ویش فه رمووی : " قتلوه قتلهم الله ، ألا سألوا إذ لم يعلموا ، فإِنما شفاء العي السؤال ، إِنما كان يكفيه أن يتيمم " (5).

واته : کوشتیان خوای پهروهردگار بیانکوژیت ، ئاخۆ پرسیاریان بکرده یه که نه یانزانی ؟ چونکه چاره ی نه زانین پرسیارکردنه ، هه ر ئه وه نده ی به سبوو که (ته یه موم) بکرده یه .

(5) صحیح سنن أبي داود رقم : (336) .

کهواته : چاره‌ی نه‌زانی پرسیارکردن و گه‌پانه‌وه‌یه بۆ لای زانایان ، گرنگی ئەم گه‌پانه‌وه‌ش زیاتر له کاتی فیتنه‌دا دهرده‌که‌وێت ، به‌سه‌رهاتی (یزید الفقیر) یش زیاتر ئەو بنه‌مایه‌مان بۆ دووپات ده‌کاته‌وه ، هه‌روه‌کو خۆی بۆمان ده‌گێڕێته‌وه و ده‌فه‌رموویت : " کنت قد شغفني رأيي من رأي الخوارج ، فخرجنا في عصابة ذوي عدد ، نريد أن نخرج على الناس ، قال : فمررنا على المدينة ، فإذا جابر بن عبد الله رضي الله عنه يحدث القوم ، جالس إلى سارية عن رسول صلی الله علیه و آله ، قال : فإذا هو قد ذكر الجهنميين ، قال : فقلت له : يا صاحب رسول الله صلی الله علیه و آله ، ما هذا الذي تحدثون؟! والله يقول : ﴿ رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ ﴾ [آل عمران : 192] ، و ﴿ كَلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا ﴾ [السجدة : 20] ، فما هذا الذي تقولون؟! قال : فقال : أتقرأ القرآن؟ قلت : نعم ، قال : فهل سمعت بمقام محمد عليه السلام — يعني الذي يبعثه الله فيه — ؟ قلت : نعم ، قال : فإنه مقام محمد صلی الله علیه و آله المحمود الذي يخرج الله به من يخرج ، قال : ثم نعت وضع الصراط ، و مر الناس عليه ، قال : وأخاف أن لا أكون أحفظ ذلك أنه قد زعم أن قوما يخرجون من النار بعد أن يكونوا فيها ، قال : يعني فيخرجون كأهم عيدان السماسم ، قال : فيدخلون نهاراً من أثمار الجنة ، فيغتسلون فيه ، فيخرجون كأهم القراطيس ، فرجعنا قلنا : ويحكم أترون الشيخ يكذب على رسول الله صلی الله علیه و آله؟! فرجعنا فلا والله ما خرج رجل واحد " (6) .

شوینی مه‌به‌ست و ئاماژه‌کردن له‌م چیرۆکه‌دا ئەوه‌یه‌یه‌ که : جابر له‌به‌ر ئەوه‌ی زانا بوو به‌ قورئانی پیروژ و سوننه‌ته‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه و آله ، توانی شوبه‌ه‌کانی یه‌زید و هاوه‌له‌کانی بره‌وینیته‌وه ، و له‌ سه‌ر بۆچونی خه‌وارجیان دووربکاته‌وه ، بۆیه‌ دبیین له‌ سه‌ره‌تادا به‌نیازی ده‌رچون له‌ خه‌لك و كوشتنیان هاتن ، به‌لام له‌ كۆتايدا به‌ پیچه‌وانه‌وه گه‌پانه‌وه .

وه ئیمامی (ابن القیم) - په‌حمه‌تی خوای لیبیت - له‌م بواره‌دا فه‌رموویه‌تی : (العالم بكتاب الله وسنة رسوله صلی الله علیه و آله) وأقوال الصحابة : هو المجهتهد في النوازل ، فهذا النوع الذي يسوغ لهم الإفتاء ويسوغ استفتاءهم ، ويتأدى بهم فرض الاجتهاد ، وهم الذين قال فيهم رسول الله صلی الله علیه و آله : " إن الله يبعث لهذه الأمة على رأس كل مائة سنة من يجدد لها دينها " (7) (8) .

واته : ئەو که‌سه‌ی که زانایه‌ به‌ کتیبه‌که‌ی خوا (قورئان) و سوننه‌ته‌کانی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی صلی الله علیه و آله و فه‌رمووده‌ی هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر صلی الله علیه و آله : ته‌نها ئەو ده‌ره‌ینه‌ری فه‌توایه‌ له‌ کاتی رووداوه‌کانی سه‌رده‌مدا ، وه ئەمانه‌ ئەوانه‌ن که پیغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه و آله ده‌رحه‌قیان فه‌رموویه‌تی : خوای په‌روه‌ردگار له‌ سه‌روی هه‌موو سه‌ده‌یه‌کدا که‌سانیک بۆ ئەم ئوممه‌ته‌ ده‌نیریت که‌ دین و ئاینه‌که‌یان بۆ تازه‌ بکاته‌وه .

جا خوینه‌ری به‌رێز : ده‌رکه‌وت که‌ له‌ هه‌موو بارو سه‌رده‌می‌کدا گه‌پانه‌وه‌ بۆ لای زانایان پارێزه‌ره‌ له‌ تیاچوون و گومرا بوون ، به‌تایبه‌ت زانایانی چاوپۆشن به‌ قورئانی پیروژ و سوننه‌ته‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه و آله به‌ تیگه‌یشتنی سه‌له‌فی صالح .

=====
www.ba8.org

(6) صحيح مسلم رقم : (191) .

(7) سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (599) وصحيح أبي داود رقم : (4291) .

(8) إعلام الموقعين : (4 / 212) .